

03.12.2010

Suomen Kihlakunnanulosottomiesten Yhdistys ry:n ja Kihlakunnanulosottomiehet ry:n lausunto erikoisperinnän laajentamista valmistelleen työryhmän loppuraportista (Valtakunnanvoudinvirasto Julkaisu 2010:2)

Valtakunnanvoudinvirasto asetti 11.5.2010 työryhmän, jonka toimeksiantona oli valmistella tarvittavat toimenpiteet erikoisperinnän laajentamiseksi koko maan alueelle. Valtakunnanvoudinvirasto on pyytänyt järjestöiltä lausuntoa työryhmän loppuraportista.

Työryhmän asettaminen ja toimeksianto

Työryhmän tehtävänä on ollut selvittää mm. erikoisperinnän organisointia, muutoksia henkilöstön toimenkuviin, palkkaukseen, yksiköiden sijoituspaikkoihin ja toimitiloihin.

Kaikki työryhmän käsittelemät asiat ovat yhteistoimintaa säätelevän lain ja sopimuksen mukaan yhteistoiminnan piiriin kuuluvia asioita. Erikoisperinnän laajentamisella on merkittäviä henkilöstövaikutuksia ja sen johdosta asiasta olisi pitänyt jo tähän mennessä neuvotella henkilöstöedustajien kanssa. Lisäksi yhteistoiminnan piiriin kuuluvia asioita käsittelevän työryhmän toimeksianto ja kokoonpano olisi mielestämme tullut käsitellä yhteistoimintamenettelyssä.

Raportin laatinut työryhmä on koostunut puhtaasti valtakunnanvoudinviraston nimeämistä edustajista. Pidämme puutteena sitä, että henkilöstöjärjestöt eivät ole päässeet vaikuttamaan työryhmän kokoonpanoon ja toimeksiantoon.

Valtion yhteistoimintalaissa säädetty neuvotteluvollisuus koskee myös valtakunnanvoudinvirastoa. Lain mukaan neuvottelut tulee käydä valmisteluvaiheessa ja niissä käsitellä hankkeen perusteita, vaikutuksia ja vaihtoehtoja. Laiminlyömällä oikea-aikaiset neuvottelut valtakunnanvoudinvirasto on toiminut vastoin yhteistoimintalain ja oikeusministeriön hallinnonalan yhteistoimintasopimuksen velvoitteita.

Edellytämme, että jatkovalmistelussa henkilöstön vaikutusmahdollisuudet otetaan huomioon ja yhteistoimintalain mukaiset neuvottelut käynnistetään välittömästi.

Erikoisperintäalueiden organisaatio

Yhdistykset ovat sitä mieltä, että ulosoton erikoisperintä tulee järjestää niin, että se kattaa koko valtakunnan alueen. Kaikilla ulosottovirastoilla tulee olla samanlaiset mahdollisuudet saattaa asioita erikoisperinnän hoidettavaksi. Erikoisperinnän resurssit on mitoitettava siten, että rooteliperintä tulee saamaan tarvitsemiaan palveluja erikoisperinnältä.

Työryhmän näkemys on, että tehokas ja uskottava erikoisperintätoiminta edellyttää henkilöstöltä päätoimisuutta. Olemme samaa mieltä työryhmän kanssa siitä, että kihlakunnan ulosottomiesten, ylitarkastajien ja kihlakunnanvoutien päätoimisuus on erikoisperinnässä ainoa järkevä vaihtoehto. Vain siten pystytään tarkoituksenmukaisella tavalla järjestämään tehokas erikoisperintä.

Erikoisperintätyö on nykyisin suurimaksi osaksi viranomaisyhteistyötoimintaa. Suuri haaste on, miten erikoisperintä saadaan palvelemaan paremmin rooteliperinnän tarpeita.

Erikoisperinnän aluejako ja toimipaikat

Työryhmä esittää perustettavaksi maahan kuusi erikoisperintäaluetta. Alueet muodostuvat useammasta ulosottovirastosta ja erikoisperintä tarjoaa alueellaan palvelujaan alueen joka ulosottovirastolle. Raportissa on esitetty erikoisperintäyksiköiden pääpaikoiksi Helsinki, Turku, Tampere, Vaasa, Kuopio ja Oulu.

Mielestämme työryhmän esitys erikoisperintäalueista ja toimipaikoista on oikea ja perusteltu. Paikat ovat jakautuneet maantieteellisesti oikein ja lukumääräkin on väestö- ja velallismäärien perusteella tarkoituksenmukainen.

Erikoisperinnän virkamiesrakenne ja henkilöstön asema

Toimiva erikoisperintä edellyttää vahvoja yksiköitä ja ne tulee sijoittaa alueiden keskuspaikoihin. Katsomme, että valtaosan kihlakunnanulosottomiehistä on työskenneltävä samassa paikassa. Erikoisperintäalueiden suuruudesta kuitenkin johtuu, että henkilöitä on ehkä tarpeen sijoittaa myös alueen muihin toimipaikkoihin. Tarkoituksenmukaisinta on, että muualle sijoitetut henkilöt ovat keskuspaikan ulosottoviraston virkamiehiä, niin kuin raportissa esitetään.

Erikoisperintäyksiköistä Etelä-Suomi on selvästi muita suurempi, mikä johtuu pääkaupunki seudun väestöpohjasta ja erityistarpeista. Kaikki muut raportissa esitetyt yksiköt ovat varsin pieniä, mutta ilmeisesti riittävän toimintakykyisiä. Mielestämme henkilöstörakennetta on kuitenkin varauduttava tarkastelemaan toiminnan käynnistymisen jälkeen.

Erikoisperintätehtävien luonteen johdosta katsomme, että virkamiesten määrääminen tehtäviinsä määräajaksi on perusteltua. Kokemuksesta tiedämme, että moni erikoisperintään hakeutunut on halunnut palata jonkin ajan päästä takaisin aikaisempaan virkaansa ja tämä mahdollisuus tulee suoda myös tulevaisuudessa.

Erikoisperintämiesten koulutus on jäänyt lähinnä ulosoton yleisen koulutuksen ja muiden viranomaisten tarjoaman koulutuksen varaan. Työhön perehdyttäminen ja koulutuksen järjestäminen olisi erityisen tärkeää varsinkin silloin, kun erikoisperintätehtäviin tullaan ilman aikaisempaa ulosottokokemusta.

Kihlakunnanulosottomiesten tehtävistä ja toimivaltuuksista on säädetty ulosottokaassa ja ne ovat samat erikoisperinnän ja rooteliperinnän puolella. Erikoisperinnässä työskentelevien ylitarkastajien vastuut ja tehtävät ovat jääneet tarkemmin määrittämättä virastokohtaisten sovellusten varaan. Erikoisperinnässä työskentelevien ylitarkastajien toimenkuva vaatii selkiyttämistä. Vastuut ja tehtävät tulisi määrittää yleisesti viraston työjärjestyksessä samalla tavalla kuin muun henkilöstön.

Erikoisperinnän toimistotehtävät poikkeavat rooteliperinnän toimistotöistä. Uusiin erikoisperintäyksiköihin on varmistettava riittävien toimistopalvelujen ja ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus. Suunnittelussa on hyödynnettävä nykyisin erikoisperinnässä työskentelevien toimistovirkamiesten asiantuntemusta.

Työryhmä on käsitellyt myös eri vaihtoehtoja erikoisperintävirkojen täyttämisen osalta. Jos tehtävien täyttämiseksi ei tarvitse järjestää julkista hakua, on tarkoituksenmukaisinta järjestää avoin sisäinen haku. Paras osaaminen ja pätevyys löytyy rooteliperinnässä työskenteleviltä kihlakunnanulosottomiehiltä. Erikoisperintätehtävien täyttäminen ei ole aina ollut avointa, eikä kaikilla halukkailla ole ollut yhtäläistä mahdollisuutta hakeutua avoimna oleviin tehtäviin.

Työryhmän näkemys on, että se millainen valinta- ja täyttömenettely erikoisperintätehtäviä tekevien kihlakunnanulosottomiesten osalta tarvitaan, ratkeaa tapauskohtaisesti. Mielestämme asiaa ei voi jättää näin epämääräiseksi, vaan ennen laajentamista on sovittava tältäkin osin yhteiset ja avoimet pelisäännöt.

Edellytämme, että valtakunnanvoudinvirasto neuvottelee ennen erikoisperinnän laajentamista henkilöstön asemaan liittyvistä kysymyksistä henkilöstöjärjestöjen kanssa.

Palkkaus

Nykyisen erikoisperinnän palkkauksessa on kihlakunnanulosottomiesten kohdalla ollut ongelma, joka on estänyt uusien henkilöiden rekrytoimisen. Palkkauksen jälkeensä jääneisyys, verrattuna rooteliperinnässä työskenteleviin kihlakunnanulosottomiehiin, on aiheuttanut tyytymättömyyttä henkilöstön keskuudessa. Katsomme, että palkkauskysymyksen ratkaisu on edellytys erikoisperinnän laajentamiselle ja tältä osin neuvottelut tulisi käynnistää välittömästi.

Työryhmä pitää tärkeänä, että erikoisperintätehtäviin siirtyvän kihlakunnanulosottomiehen palkka seuraa mahdollisimman tarkoin erikoisperintäalueen keskusyksikön rootelikihlakunnanulosottomiesten parhaan neljänneksen palkkaa. Olemme samaa mieltä ja katsomme, että palkkakehitystä pitää tarkastella vuosittain.

Muuta

Erikoisperinnän rahoitus on nykyisessä mallissa hoidettu järjestävien virastojen kehysmäärärahojen puitteissa. Erikoisperinnän laajentaminen ja organisointi edellyttää myös toiminnan rahoituksen turvaamista. Toimintaedellytysten kannalta paras ratkaisu olisi erikoisperinnälle myönnetty erilliset toimintamäärärahat ja itsenäinen päätösvalta niiden käyttöön. Erikoisperinnällä on erilaiset tarpeet mm. toimitilojen, laitteistojen ja matkakustannustensa korvaamisen osalta kuin rooteliperinnällä.

Täytäntöpanoasioita tulee erikoisperintään viranomaisyhteistyötoiminnan tuloksena ja rooteliperinnästä tapahtuvina siirtoina. Alun alkaen tarkoitus oli, että erikoisperintä palvelisi rooteliperintää. Käytäntö johti hyvin pian kuitenkin siihen, että muiden viranomaisten yhteistyöhankkeet työllistivät erikoisperinnän ja resursseja rooteliperinnän asioiden vastaanottamiselle ei ole ollut siinä määrin kuin on ollut odotuksia.

Asioiden valikoimisesta erikoisperintään tulee sopia virastojen kesken. Yksittäisen siirron osalta päätöksen tekijöinä tulee olla rootelivouti ja erikoisperintävouti yhdessä.

Valtioneuvoston sisäisen turvallisuuden ohjelma ja periaatepäätös harmaantalouden ja talousrikollisuuden torjumiseksi koskee myös oikeusministeriötä. Ulosotolla on erinomaiset mahdollisuudet osallistua harmaan talouden, talousrikollisuuden ja ulosoton väärinkäytösten torjuntaan. Näitä valmiuksia tulisi käyttää paremmin hyödyksi. Samalla ulosottohallinnon tulisi luoda selkeä kokonaiskuva ulosoton väärinkäytösten torjuntatoimenpiteiden vaikuttavuudesta.

Ulosoton erikoisperinnän tulee hyödyntää hankkimaansa kokemusta käynnistämällä tiedon keruun väärinkäytöksiin liittyvistä ilmiöistä ja tekotavoista. Laadullisten tietojen keräämisestä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää vaativan perinnän ja erikoisperinnän koulutuksessa. Näin päästään siihen, että erikoisperinnässä kehitettyjä selvitysmenetelmiä käytetään laajemmin niin kuin ulosoton toiminnallisissa tavoitteissa on esitetty.

Lopuksi haluamme korostaa, että uusien erikoisperintäyksiköiden perustamisessa on otettava huomioon niin valtakunnan tasolla kuin virastotasolla yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain säännökset henkilöstön vaikutusmahdollisuuksista organisaation, tehtävien ja palvelutoiminnan uudelleen järjestelyyn.

Suomen Kihlakunnanulosottomiesten Yhdistys ry

Harri Lepolahti
puheenjohtaja

Kihlakunnanulosottomiehet ry

Mika Sippel
puheenjohtaja